

مراحل تراش نگین

شاید برای آن‌هایی که شناختی از شغل ما ندارند، کار ساده به نظر بیاید، اما برای به دست آمدن نگین، مراحل بسیاری باید طی شود. مرحله اول «ورچیدن» است که سنگ‌های استخراج شده را جدا می‌کنیم و سنگ‌های مناسب کار را برمی‌داریم. پس از آن «تیز کردن» است. این مرحله شکستن کانی فیروزه دار و جدا کردن قسمت‌های زائد است. این عمل از نظر فن فیروزه تراشی اهمیت بسیاری دارد. باید بدانید که سنگ را از کجا قطع کنید تا صدمه‌ای به فیروزه وارد نشود. مرحله بعد را «حبه کردن» می‌گویند. در این قسمت از کار پس از اینکه قسمت‌های سنگی و زائد را جدا کردیم، لبه‌ها و پهلوه‌های سنگ گرفته می‌شود تا به صورت حبه درآید. «خام تراشی» قسمت دیگری از کار ماست. در مرحله حبه کردن فقط روی نگین تراشیده می‌شود، اما در این مرحله، علاوه بر ظرافت بیشتر در تراش، پشت و دور نگین را هم صاف می‌کنیم. «سرچوب کردن» پنجمین مرحله از کار است. فیروزه تراشیده شده بین سه انگشت قرار نمی‌گیرد، برای همین آن را با چسبی مخصوص بر سر چوبی به نام «لوخ» قرار می‌دهند تا به فرمان باشد و بتوان با دقت و ظرافت بیشتر و بدون آسیب رسیدن به دست، مراحل نهایی تراش را انجام داد. بعد از سرچوب کردن فیروزه نوبت به مرحله «غلطاندن» می‌رسد که از مراحل قبلی بسیار ظریف تر است. پهلوه‌های زائد نگین را می‌گیریم و به صورت منحنی متناسب در می‌آوریم. «بیدزدن» یا «پرداخت» دیگر قسمت کار است. فیروزه‌ای را که بر سر لوخ است، به چرخ بید می‌زنیم، درست مثل کاری که الان انجام می‌دهم. «جلادادن» هم جزو مراحل پایانی کار است. در این مرحله ذره‌های روی نگین را می‌گیریم. در پایان این مرحله، فیروزه به جلامی آید و شما یک نگین زیبا را در مقابلتان می‌بینید. اما مردم فکر می‌کنند این نگین در یک مرحله کوتاه با تراش دستگاه آماده می‌شود.

رنگ کردن برای تراش استفاده می‌شود. البته علاوه بر مدل‌های طبیعی و اصل سنگ فیروزه، انواع مصنوعی یا بازسازی شده آن نیز در بازار موجود است که اکثر این مدل‌ها شبیه فیروزه‌های طبیعی اما بی کیفیت هستند و با قیمت کمتری عرضه می‌شوند.

پسرانم حرفه من را دنبال نمی‌کنند

محمد آقا دو پسر و پنج دختر دارد. هیچ کدام از فرزندانش هنر پدر را ادامه نداده‌اند. او برایمان تعریف می‌کند: روزگاری حرفه ما بر بیایی داشت، اما حالا دیگر برای گذران زندگی مناسب نیست. یکی از پسرانم شش ماه به اینجا آمد تا حرفه مرا یاد بگیرد، اما وقتی با بازار این کار و مشکلاتش آشنا شد، ترجیح داد کار دیگری را در پیش بگیرد. با تغییراتی که در فروش سنگ‌ها ایجاد شده و ورود دلان به این حرفه، کار برای افرادی مثل ما دشوار شده است. فروش سنگ فیروزه به صورت مزایده انجام می‌شود که معمولاً اتباع سرمایه‌دار مزایده را می‌برند. از خودم بگویم، نه میلیاردری پول دارم که بخواهم در مزایده‌ها شرکت کنم و سنگ به قیمت زیاد خریداری کنم و نه می‌توانم کار دلالی انجام دهم، به همین دلیل خرید سنگ برایم سخت است. از طرفی با گران شدن سنگ فیروزه قیمت تولیدات این سنگ هم افزایش پیدا کرده و مشتری‌هایمان نسبت به گذشته کمتر شده‌اند. این اتفاقات دست به دست هم داده است تا کسب و کار ما از رونق بیفتد.

کار فیروزه تراش‌ها با طلا فروش‌ها برابری می‌کرد

محمد آقا کارش را خیلی دوست دارد. او از پشت چرخش بلند می‌شود و ابتدا انگشترهای ویت‌ترین مغازه را نشانمان می‌دهد: «نگاه کنید که یک سنگ چقدر می‌تواند زیبا و متفاوت باشد. برای هر سلیقه‌ای مناسب است.»

از صندوق کنار مغازه‌اش، تعدادی پارچه برایمان می‌آورد که داخل هر یک از آن‌ها بیش از صد نگین تراشیده گذاشته است. آن‌ها را مقابلمان می‌گذارد و می‌خواهد با دقت به سنگ‌ها نگاه کنیم. اغلب آن‌ها شباهت چندانی به هم ندارند. بیش از پانصد نگین در طرح‌ها و رنگ‌های مختلف، را در مقابلمان می‌بینیم. پس از دقایقی سکوت و بررسی نگین‌ها، می‌گوید: سلیقه مردم طی این سال‌ها تغییر کرده است. روزگاری نگین‌های بسیار ریزی می‌تراشیدیم که ۱۲۰ عدد آن یک گرم می‌شد. گاهی هم سه نگین یک گرم می‌شد. تراش آن فیروزه‌ها در ابعاد کوچک کار راحتی نبود، اما آن زمان بیشتر فیروزه‌های ریز را می‌پسندیدند تا در جواهرات و تزئین لباس‌های اشرافی کار کنند. آن فیروزه‌ها مشتری خودش را داشت که بیشتر خارج از کشور بودند. برای همین درصد زیادی از کار فیروزه تراشان مشهودی صادر می‌شد. برخی از آن‌ها آن قدر ریز بودند که تراشش سخت بود. اگر بگویم آن زمان کار فیروزه تراش‌ها با کار طلا فروش‌ها برابر بود و رونق بیشتری داشت، بیراه نگفته‌ام. این روزها دیگر این کسب و کار از رونق افتاده و بازارمان کساد است.

فیروزه مصنوعی هم به بازار آمد

روزگاری فیروزه تراش‌ها با دوا سنگ فیروزه شجری و فیروزه عجمی کار می‌کردند. سنگ‌های فیروزه‌ای که روی آن‌ها رگه‌هایی نقش بسته است، با نام سنگ فیروزه شجری شناخته می‌شود. این سنگ‌ها برای تزئین انواع جواهرات استفاده می‌شود. سنگ فیروزه عجمی هم به صورت یک دست آبی است و روی آن هیچ ناخالصی مشاهده نمی‌شود. اما این روزها دیگر مانند گذشته نیست و سنگ‌های متفاوت‌تری به بازار آمده است. محمد آقا می‌گوید: آن زمان کسی به فیروزه‌های سبز نگاه نمی‌کرد، اما الان با نام فیروزه حسینی خرید و فروش می‌شود و مشتری خودش را دارد. به گفته محمد آقا فیروزه‌های سفید را هم احیای می‌کنند و پس از